

22.9.2025

Kaupunginmuseon lausunto Suomitalon poikkeamispäätöshakemuksesta

HEL 2025-012108 T 10 04 01

Suomitalo (os. Lönnrotinkatu 5) on rakennus- ja kulttuurihistoriallisesti huomattavan arvokas merkkirakennus. Vuosina 1909-11 rakennettu kohde kuuluu julkisivujensa suunnittelijan arkkitehti Armas Lindgrenin päätöiden joukkoon. Kohteen alkuperäinen rakennuttaja Keskinäinen henkivakuutusyhtiö Suomi on taloushistoriassa keskeisiä 1800-1900 - lukujen vakuutus- ja rahoitusalan toimijoita. Rakennuksen asema osana Vanhan kirkon puiston ympäristöä on monumentaalinen ja sillä on kaupunkikuvallisesti näkyvä asema.

Rakennus on suojeltu voimassa olevassa asemakaavassa v. 1977 merkinnällä ark: Tällä osalla tonttia olevaa rakennusta ei saa purkaa eikä siinä saa suorittaa sellaisia purkamis- tai muutostöitä, jotka tarvitsevat kadun- tai puistonpuoleisten julkisivuja ja vesikattojen tai sisätilojen rakennustaiteellista arvoa ja tyyliä. Mikäli rakennuksessa on aikaisemmin suoritettu tämän pyrkimyksen vastaisia toimenpiteitä on rakennuksen korjaus- ja muutostyöt pyrittävä tekemään entistään.

Keskinäinen henkivakuutusyhtiö Suomi

Keskinäinen henkivakuutusyhtiö Suomi perustettiin vuonna 1890, ja sen toimintaa ohjasi alkuun nuorsuomalaisen liikkeen tavoitteet. Yhtiön toimintaperiaatteet poikkesivat aiemman vakuutustoiminnan lähtökohdista, ja Suomi-yhtiö pyrki myymään henkivakuutuksia kansalle kautta maan. Yhtiön perustaminen tapahtui henkivakuutusyhtiö Kalevasta lähteneiden toimijoiden aloitteesta. Yhtiöjärjestyksessä Suomi-yhtiöstä muodostettiin keskinäinen, vakuutuksenottajien etua palveleva yritys. Ensimmäinen oma toimitalo Suomi-yhtiölle valmistui os. Erottajankatu 13 jo vuonna 1891. Rakennuksen suunnitteli suomenmielisten piirien luottoarkkitehti Sebastian Gripenberg. Kaksikerroksiseen rakennukseen sijoittui asiointikerros ja asuinkerros.

Verrokkina vakuutusyhtiöiden rakennustoiminnasta, valmistui Suomi-yhtiön talon kanssa samaan aikaan vakuutusyhtiö Kalevan (per. 1874) toimitalo vastapäätä Erottajalle. Tämä oli viisikerroksinen arkkitehti Theodor Höijen suunnittelema näyttävä uusrenessanssia edustava kaupunkipalatsi. Vakuutusyhtiön Kalevan toiminta sijoittui vain pieneen osaan kiinteistöä, valtaosa rakennuksesta oli vuokra-asuntoja, jotka

22.9.2025

näin toimivat sijoituksena yhtiön pääomalle. Kalevan omistukset asuin-korttelissa laajentuivat myöhemmässäkin vaiheessa.

Suomi-yhtiön varallisuus kasvoi, ja se hankki omistukseensa tontin Yrjön- ja Antikadun (nyk. Lönnrotinkatu) kulmasta vuonna 1908, jolle ryhdyttiin suunnittelemaan uutta rakennusta. Ympäristössä toimi tuolloin monia suomenmielisiä toimijoita, Suomalainen Klubi vastapäisessä Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kirjapainossa ja lehtitalossa, sekä Suomalainen Yhteiskoulu viereisellä tontilla. Suomalaisuusaatteen symbolina toimi läheiseen puistoon vuosina 1899-1902 sijoittunut Elias Lönnrotin patsas.

Suomitalo

Suomi-yhtiön uuden toimi- ja asuintalon pohjapiirustukset tilattiin Sebastian Gripenbergin työtä jatkaneelta nuorelta suomenmielisten piirien luottoarkkitehdilta Onni Tarjanteelta (Törnqvist). Julkisivut suunniteltiin erikseen, ja niiden arkkitehtuurista järjestettiin suunnittelukilpailu vuonna 1909. Korkeatasoisen kilpailun voitti arkkitehti Armas Lindgren, muut palkintosijat menivät Eliel Saariselle ja Lars Sonckille. Uusi rakennus otettiin käyttöön vuonna 1911. Nelikerroksiseen rakennukseen sijoittui vakuutusyhtiön konttori ja asuntoja.

Uuden Suomitalon arkkitehtuurista muodostui myöhäisjugendin tyyliä edustava kokonaistaideteos. Julkisivu sai rikasmuotoisen monumentaalisen ilmeen. Julkisivua korostaa Lönnrotinkadun näkymän torniaihe, jota ilmeikkäät erkkerit pylväineen tukivat. Erkkerit antavat julkisivulle vertikaalin painotuksen, joka rinnastuu vankkaan Kökarin punaista graniittia olevaan kivimuriin. Julkisivumuurin kaksikerroksisen pohjavyöhykkeen verhous on rustikoitu voimakkaalla luonnonkiven harkotuksella. Ylemmät 3.-5. kerrokset erottuvat pohjakerroksesta parvekevyöhykkeellä, ja yläkerrosten julkisivun luonnonkivimuuraus on squared rubble -limitystä. Ikkunat avautuvat kerroksittain yksilöidyin rakentein ja koristeaihein. Tammisten ikkunoiden puitejaot muuntuvat elävästi kerrosten ja koristeaiheiden mukana. Pääjulkisivu on varustettu taiteilija Emil Halosen veistoskoristelulla, joka kuvastaa yhtiön toiminnan arvoja. Halosen työ näkyy myös viereisen Lönnrotin patsaan muotoilussa.

Suomitalon julkisivuarkkitehtuuri on huomattavan laadukas myöhäisjugendin taidonnäyte. Rakennuksessa yhdistyvät monet tekijät kansallisromantiikan suosimasta symboliikasta, luonnonkiven ilmentämään finanssilaitoksen vankkuuteen, koristeaiheiden symboloimaan kasvuun ja kehitykseen, samalla heijastaen myös asuinarkkitehtuurin korkeaa laatua. Arkkitehtuurin kokonaistaideteoksen ote jatkuu rakennuksen sisätiloissa.

22.9.2025

Suomitalon ensimmäiseen kerrokseen sijoittui alun perin sisäänkäyntihallista avautunut asiointisali itään sekä muualla pohjakerroksessa laajat arkistot ja holvi. Avoimelle sisäpihalle sijoittui pihakansi. Rakennuksen toiseen kerrokseen sijoittui toimisto- ja konttoritiloja, arvokkaimmat näistä eteläsiipeen. Konttorihuoneet toisen kerroksen läntisessä siivessä ryhmittäytyivät keskikäytävän varaan ja kapeammassa itäisessä siivessä sydänmuurin ympärille. Rakennuksen kolmas kerros jakautui kahtia asunto- ja toimistokäytön kesken. Länsipuoli käsitti suurasuntoja, ja itäpuoli puolestaan yhtiön hallituksen tilat sekä konttoreita. Rakennuksen neljäs kerros suunniteltiin kokonaan asumiseen. Huoneistojen väliset seinät asuntovyöhykkeellä erottuvat rakenteen vahvemmillä muurauksilla. Rakennuksen viidennen kerroksen pohjapiirustus ei sisälly kohteen RHS:een, eikä sen muutoshistoria ole yksiselitteisesti tulkittavissa. Rakennuksen julkisivu on valokuvattu ensimmäisen kerran vuosien 1914-1917 välillä (HKM, Sundström).

Muutosvaihe 1926-27

Yhtiön toiminnan laajennuttua rakennuksen tilat siirtyivät kokonaisuudessaan vakuutusyhtiön käyttöön jo vuonna 1919, mutta myös lisätilaa tarvittiin. Toimitiloja laajennettiin vesikaton alaisella korotuskerroksella sekä rakennuksen torniosaan sijoittuneella kokoontumissalilla vuosina 1926-27 arkkitehti Karl Lindahlin suunnitelmien mukaan. Muutokset kaupunkikuvassa näkyvään julkisivuun ja vesikattoon kohdistuivat tornin mittasuhteisiin ja yksityiskohtiin, jotka sopeutettiin arkkitehtuurin ominaispiirteisiin. Vesikaton alainen kuudes kerros sai sisäpihan puolella kivijulkisivun ja se erottuu räystäslistan yläpuolisena korotuskerroksena (ilmeisesti). Kuudennen kerroksen tilat olivat lähinnä huoltotiloja ja ne valaistiin sisäpihan puoleisille katonlappeille avatuilla lapeikkunoilla. Viidennen kerroksen eteläsiivestä avattiin toimistovyöhykkeen sisäinen porraskuudenteen kerrokseen, josta kulku ohjautui tornin (7. krs) kokoushuoneeseen omaa uutta tammiporrasta myöten.

Muutosvaihe 1937

Toiminnan kasvun myötä ryhdyttiin suunnittelemaan Suomi-yhtiön laajennusta viereiselle Kalevankadun tontille. Tontilla toiminut Suomalainen Yhteiskoulu väistyi ja koulu sai uuden modernistisen koulutalon Töölön Nervanderinkadulle. Suomi-yhtiön laajennuksesta käytiin arkkitehtuurikilpailu, ja sen voittaneen ehdotuksen mukaisesti valmistui vuonna 1937 arkkitehtien Aarne Hytönen ja Risto-Veikko Luukkonen suunnittelema uudisrakennus. Tähän rakennukseen sijoittui liiketiloja ja elokuvateatteri rakennuksen pohjakerrokseen, toimistotiloja sekä kolme asuinkerrosta Kalevankadun siivessä. Vuonna 1937 valmistunut uudisrakennus ei kuulu lausunnon tarkasteluun.

22.9.2025

Suomitalo säilytti tässä muutosvaiheessa toiminnallisen ja symbolisen aseman päärakennuksena. Rakennusvaihe toi kuitenkin muutoksia Suomitaloon, jotka sopeutettiin taitavasti alkuperäisen arkkitehtuurin lähtökohtiin. Rakennuksen sisäpiha muutettiin lasikatteiseksi moderniksi asiointihalliksi. Rakennukseen toteutettiin uusi pohjoissiipi, jolloin pihaa ympäröivät tasakorkuiset siipirakennukset. Sisäänkäynti uuteen asiointihalliin tapahtui Lönnrotinkadun pääsisäänkäynnistä, jonka vestibyyli muokattiin nykyiseen muotoonsa. Käynti sieltä ohjautui uuteen asiointihalliin, ja vestibyylin alkuperäinen yhteys pääportaaseen katkaistiin. Yhteys pääportaaseen ratkaistiin toimistovyöhykkeellä, vanhan pääportaan yhdistäessä edelleen kerroksia 3.-5. Kahden kerroksen korkuinen vestibyyli muuttui tilan pintamateriaaleja säilyttäen, hienovarasesti täydentyen nykymuotoon. Muutokset ulottuivat myös vestibyylin liittymään toiseen kerrokseen, jonka sisäpihalle rajautuva seinävyöhyke ikkunoineen sai nykymuotonsa.

Vuoden 1937 muutosvaihe yhdisti toisiinsa Lönnrotinkadun ja Kalevankadun rakennukset sisäisin yhteyksin. Suomitalon sisätiloista muokattiin erityisesti pohjakerrosta, jossa edelleen sijaitsivat yhtiön arkistohuoneet. Toisen kerroksen tiloista muuttui lähinnä lounaiskulman konttoritila, johon sisustettiin kirjaston ja johtajan tila graniittipylväät säilyttäen. Muut tilat toisen kerroksen etelä- ja länsisiivessä jäivät muutosalueen ulkopuolelle. Myös 3.-5. kerroksen kadun puolen tilat kaikissa siivissä (itäsiiven pohjoisinta osaa lukuun ottamatta) jäivät muuttamattomiksi. 6.-7. kerroksen vuoden 1937 (mahdolliset) muutosvaiheet eivät ilmene RHS:stä. On ilmeistä, ettei osaa suunnitelluista muutoksista myöskään toteutettu.

Myöhemmät muutokset

Suomitalossa on tehty myöhemmin joukko muutoksia ja peruskorjauksia. Vuonna 1972 sisäpihan lasikate muuttui nykyiseksi kupukatteiseksi (ark. Veijo Hurmerinta). Aulaan liittyvässä sisäänkäynnissä tehtiin hissi- ja wc-tilojen muutoksia 1980-luvulla (ark. Raili ja Kalevi Hietanen). Rakennus on peruskorjattu vuonna 1990 (dokumentoimaton), johon on liitynyt myös julkisivukorjauksia. Viimeisin talotekninen peruskorjaus on tehty 2008-2010 (ark. Davidsson Tarkela). Peruskorjauksessa kohteen talotekniikka modernisoitiin, rakennettiin uusi hissi, pintarakenteet uudistettiin ja lattiat kunnostettiin. Muutosvaiheeseen sisältyi myös uuden galleriatilan rakentaminen sisäpihan asiointihalliin. Viimeisin muutos on alkuperäisen kuparisen vesikaton uusiminen, joka on tehty vuonna 2020.

Kaupunginmuseon muistiot ja lausunnot

22.9.2025

Anne Mäkisen sähköposti Seppo Pylvänäiselle 10.1.2008 jossa tiedustellaan mihin Suomitalon kalusteet, jotka museon katselmuksessa marraskuussa 2007 olivat tilassa, ovat kadonneet ja voidaanko ne palauttaa alkuperäiselle paikalleen. cc. Jyrki Ojanen, Veijo Laakso, Leopold Oy. Vastausta tiedusteluun ei ole saatu. Riitta Nikulan mukaan Suomitalon hallituksen kokoushuone oli ainoa Armas Lindgrenin suunnittelema alkuperäisenä säilynyt ei-kirkollinen sisätila.

Kaupunginmuseon Anne Mäkinen on lausunut Suomitalosta vuosina 2008-2010 tehdyssä peruskorjauksen suunnittelussa seuraavasti.

Kaupunginmuseo muistio 22.5.2008: Hissien ulottaminen 7. kerrokseen, ja uuden konehuoneen rakentaminen vesikatolle. Kaupunginmuseo ei puoltanut näkyvää muutosta vesikatolle, joka ilmenee kaupunkikuvassa. Samassa yhteydessä on käsitelty IV:n ja jäähdytyselementtien sijoitus toimistovyöhykkeen käytäväseinille. Kaupunginmuseo on pitänyt tärkeänä 7. kerroksen kokoushuoneen säilyttämisen ilman tilaan tunkeutuvaa tekniikkaa. Neuvottelussa on käsitelty myös 6. kerroksessa olleiden valokatteiden poisto, jonka myöhempi karkea toteutus on jättänyt tilat epäsiistiin muotoon. Alkuperäisten valokatteet 1920-luvulta edellytettiin säilytettävän fragmenttina paikallaan (tämän toteutuminen ei ole tiedossa?). (ark. Davidsson Tarkela)

Kaupunginmuseon lausunto 12.8.2008: Lausunnossa todetaan edellisen neuvottelun suunnittelutilanne ja pahoitellaan ettei kaupunkikuvallisesti näkyvälle hissitornille ole löytynyt vaihtoehtoa. (ark. Davidsson Tarkela)

Kaupunginmuseon muistio 14.11.2008: Vuokralaismuutoksissa 5. kerroksessa kaupunginmuseon suojelutavoite on ettei 1911-1920/30-I rakennusvaiheen tiloja muuteta. (ark. Davidsson Tarkela)

Kaupunginmuseon lausunto 23.11.2010: Asiointihallin muutos galleriaksi. Muutosta on puollettu, siten että asiointihallin alkuperäiset yksityiskohdat jäävät levytyksen alle. (ark. Davidsson Tarkela).

Suojelutavoitteet

Kaupunginmuseon arvion mukaan Suomitalon säilyneisyys on edelleen korkea. Rakennuksen historialliset muutosvaiheet on sopeutettu poikkeuksellisella laadukkuudella kokonaisuuteen. Rakennusta tulee rakennussuojelun näkökulmasta tarkastella kokonaistaideteoksena. Suomitalon alkuperäisen kalustuksen ja sisustuksen hävittäminen/myynti vuosina 2007-2008 on esimerkki kansallista arvoa omaavan kulttuuriperinnön suhteen piittaamattomasta ja hyväksikäyttävästä asenteesta. Myös alkuperäistä arvokasta piirustusaineistoa on RHS:n perusteella ollut kiinteistönomistajan hallussa vuoteen 2008 asti, jonka

22.9.2025

säilyminen tulee nyt varmistaa. Nämä vaiheet korostavat rakennuksen suojelutavoitteiden yksityiskohtaisen määrittelyn tarpeellisuutta kohteen arvon säilyttämiseksi.

Kohteesta on valmistunut rakennushistoriaselvitys v. 2008 (ark-byroo) ja päivitysinventointi v. 2025 (ark-byroo). Inventointien täydentäminen on tarpeen puuttuvan historiallisen suunnitteluaineiston kokoamiseksi, inventoimattomien tilojen tutkimiseksi, sekä ajoituskaavioiden saattamiseksi yksiselitteiseksi. Kiinteiden säilyneiden rakennusosien tilakohtainen yksilöinti tulee tehdä luotettavasti. Säilyneiden kalusteiden inventointi tulee täydentää. Kohteen arvotus tässä lausunnossa on tehty tässä mainittujen dokumenttien ja museon dokumentoimattoman inventoinnin syyskuussa 2025 perusteella.

Rakennushistoriaselvitys v. 2008 käsittelee suojelutavoitteita (s. 124) otsikolla Haasteet: ...Vanhemman rakennuksen kohdalla tuntuisi perustellulta vaalia kerroksellisuutta sisätilojen restaurointisuunnittelussa. Lähes alkuperäisinä säilyneet päätilat 1910-luvulta tulisi voida säilyttää huonekaluineen...

Kaupunginmuseon suojelutavoitteet neuvotteluissa ja muistiossa vuosina 2008-2010 voidaan tiivistetysti kuvata: Suomitalon 1911-1920/30-lukujen rakennusvaiheen tiloja ei tule muuttaa.

Suomitalon asemakaavan suojelumerkintä kohdistuu kohteen kadunpuoleisiin julkisivuihin, vesikattoon sekä arvokkaisiin sisätiloihin. Arvokkaita sisätiloja kaupunginmuseon arvion mukaan ovat 1. kerroksen sisäänkäyntihalli ja asiointihalli, 2. kerroksen porrashuone, kaakkoiskulman tilat sekä arvokkaat piirteet lounaispuolen kulmatiloista, sekä kadunpuoleiset tilat länsisiivestä käytävineen, 3.-5. kerroksen porrashuoneet etelä- ja länsisiiven kadunpuoleiset tilat käytävineen sekä kaakkoislaidan säilyneet tilat, 6. kerroksen eteläsiiven tilat porrashuoneineen, sekä 7. kerroksen kokoontumistila. Suojeltuja ovat lisäksi länsi- ja itäsiiven pohjoiskulmiin sijoittuvat säilyneet porrashuoneet. Suojelun piiriin kuuluvat sisätilojen arvokkaat kiinteät rakennusosat, pylväät, stukkokäsittelyt pinnat, lasitaideseinä, jalopuiset seinäpaneelit, koristelistoitettut alakatot, väliovet, takat (alabasteria?), kiinteä kalustus, alkuperäiset patterisuojat, kupariset radiaattorit, säilyneet talotekniikan yksityiskohdat ym. Säilytettäviä rakennusosia ovat myös kiinteistöissä säilyneet alkuperäiset ja vanhat valaisimet sekä säilynyt kalustus, joka tulee inventoinnissa täydentää.

Lausunto poikkeamispäätöshakemuksesta

Sisäpihan kattaminen lasikatteella ja pihan uusi välipohja voidaan kaupunginmuseon arvioin mukaan toteuttaa seuraavin tavoittein. Uusi lasirakenteinen aumakate ei näy kaupunkikuvassa. Portaissa ja kulkusil-

22.9.2025

loissa tulee huomioida piha-alueen läpinäkymät. Asiointisalin/gallerian valaistus kattolyhtyjen kautta tulee järjestää. Pääsisäänkäynnin vesti-byyliin avautuvia tilan pohjoisseinän ikkunoita ei tule muutoksessa peittää. Palo-osastoinnin muutoksissa ei voida kajoa alkuperäisiin sisäpihan puoleisiin sisään-ulos aukeaviin ikkunoihin. Sisäpihan akustointi tulee tehdä harkiten, ja rappauksen korvaamista akustoivalla pinnalla tulee rajata vain osalle pihajulkisivuja.

Yhteys Kalevankatu 6 sisäpihalle mahdollistaa korttelinsisäisen tilan uutta käyttöä, ja käyntiyhteys ikkuna-aukkoa muuttamalla voidaan kaupunginmuseon kannan mukaan toteuttaa suojelutavoitteen puitteissa, laadukkain rakennuksen ominaispiirteisiin sopeutuvilla materiaaleilla. Poistettava ikkuna karmeineen tulee taltioida kiinteistössä.

Kattoterassin sijoittaminen rakennuksen länsisiiven vesikatolle on mahdollista siten etteivät muutokset ilmene kaupunkikuvassa ja terassi sijoittuu riittävästi harjalinjan alapuolelle. Terassia ei voida jatkossakaan kattaa, mikä ratkaisussa tulee huomioida.

Uusi sisäänkäynti Lönnrotinpuiston puolella mahdollistaa kiinteistön esteettömyyden toteuttamisen. Nämä muutokset tulee tehdä julkisivussa kivityön alkuperäisen laatutason mukaisin työtavoin, mikä koskee myös uusia sisäänkäyntiovia.

Vesikaton uudet kattolyhdyt Lönnrotinpuistikon puolelle on mahdollista avata, rakennuksen ominaispiirteisiin hyvin sopeutuvalla tavalla, kevyin yksityiskohdin uusissa kattolyhdyissä.

Välipohjien avaamisella varmistetaan tilojen terveellisyys ja mahdollistetaan talotekniikan sijoittaminen rakenteisiin. Uusien korvaavien lattian pintamateriaalien tulee suojeltavissa tiloissa noudattaa alkuperäisratkaisuja tai niiden laadukkaita toisintoja. Muutokset kiinteistössä tulee dokumentoida.

Kaupunginmuseo seuraa jatkosuunnittelua.

Lisätiedot

Mikko Lindqvist, arkkitehti, puhelin: +358 9 310 36972
mikko.lindqvist(a)hel.fi

Sari Saresto
kulttuuriympäristöpäällikkö